



Republica Moldova
CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIE

DE INADMISIBILITATE

a sesizării nr. 108g/2021

privind excepția de neconstituționalitate
a unor prevederi din articolul 264¹ alin. (1) din Codul penal
(pedeapsa cu muncă neremunerată în folosul comunității pentru
conducerea mijlocului de transport în stare de ebrietate alcoolică cu grad
avansat sau în stare de ebrietate produsă de alte substanțe)

CHIȘINĂU

3 august 2021

Curtea Constituțională, judecând în componența:

nei Domnica MANOLE, *Președinte*,
dlui Nicolae ROȘCA,
nei Liuba ȘOVA,
dlui Serghei ȚURCAN,
dlui Vladimir ȚURCAN, *judecători*,
cu participarea dlui Marcel Lupu, *asistent judiciar*,

Având în vedere sesizarea înregistrată pe 18 mai 2021,
Examinând admisibilitatea sesizării menționate,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberând pe 3 august 2021, în camera de consiliu,

Pronunță următoarea decizie:

ÎN FAPT

1. La originea cauzei se află sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a textului „se pedepsește cu muncă neremunerată în folosul comunității de la 200 la 240 de ore” din articolul 264¹ alin. (1) din Codul penal, adoptat prin Legea nr. 985 din 18 aprilie 2002, ridicată de dl Nicolae Guzun, parte în dosarul nr. 1-4210/2019, pendinte la Judecătoria Chișinău, sediul Buiucani.

2. Sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a fost trimisă la Curtea Constituțională de dna Olga Bejenari, judecător în cadrul Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani, în baza articolului 135 alin. (1) lit. a) și lit. g) din Constituție.

A. Circumstanțele litigiului principal

3. Pe rolul Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani, se află cauza penală de învinuire a dlui Nicolae Guzun de comiterea infracțiunii prevăzute de articolul 264¹ alin. (1) din Codul penal [*Conducerea mijlocului de transport de către o persoană care se află în stare de ebrietate alcoolică cu grad avansat sau în stare de ebrietate produsă de substanțe stupefiante și/sau de alte substanțe cu efecte similare*].

4. În cadrul ședinței de judecată, dl Nicolae Guzun a ridicat excepția de neconstituționalitate a textului „se pedepsește cu muncă neremunerată în folosul comunității de la 200 la 240 de ore” din articolul 264¹ alin. (1) din Codul penal.

5. Printr-o încheiere din 14 mai 2021, Judecătoria Chișinău, sediul Buiucani, a admis ridicarea excepției de neconstituționalitate și a sesizat Curtea Constituțională, în vederea examinării acesteia.

B. Legislația pertinentă

6. Prevederile relevante ale Constituției sunt următoarele:

Articolul 1 Statul Republica Moldova

„[...]”

(3) Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sunt garantate.”

Articolul 20 Accesul liber la justiție

„(1) Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime.

(2) Nici o lege nu poate îngreuna accesul la justiție.”

Articolul 23 Dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle

„[...]”

(2) Statul asigură dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle. În acest scop statul publică și face accesibile toate legile și alte acte normative.”

Articolul 43 Dreptul la muncă și la protecția muncii

„(1) Orice persoană are dreptul la muncă, la libera alegere a muncii, la condiții echitabile și satisfăcătoare de muncă, precum și la protecția împotriva șomajului.

[...]”

Articolul 44 Interzicerea muncii forțate

„(1) Munca forțată este interzisă.

(2) Nu constituie muncă forțată:

a) serviciul cu caracter militar sau activitățile desfășurate în locul acestuia de cei care, potrivit legii, nu satisfac serviciul militar obligatoriu;

b) munca unei persoane condamnate, prestată în condiții normale, în perioada de detenție sau de libertate condiționată;

c) prestațiile impuse în situația creată de calamități ori de alt pericol, precum și cele care fac parte din obligațiile civile normale, stabilite de lege.”

Articolul 54 Restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți

„(1) În Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului.

(2) Exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restrângeri decât celor prevăzute de lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional și sunt necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă și infracțiunilor, protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane,

împiedicării divulgării informațiilor confidențiale sau garantării autorității și imparțialității justiției.

(3) Prevederile alineatului (2) nu admit restrângerea drepturilor proclamate în articolele 20-24.

(4) Restrângerea trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o și nu poate atinge existența dreptului sau a libertății.”

7. Prevederile relevante ale Codului penal, adoptat prin Legea nr. 985 din 18 aprilie 2002, sunt următoarele:

Articolul 79

Aplicarea pedepsei mai blânde decât cea prevăzută de lege

„(1) Ținând cont de circumstanțele excepționale ale cauzei, legate de scopul și motivele faptei, de rolul vinovatului în săvârșirea infracțiunii, de comportarea lui în timpul și după consumarea infracțiunii, de alte circumstanțe care micșorează esențial gravitatea faptei și a consecințelor ei, precum și de contribuirea activă a participantului unei infracțiuni săvârșite în grup la descoperirea acesteia, instanța de judecată poate aplica o pedeapsă sub limita minimă, prevăzută de legea penală pentru infracțiunea respectivă, sau una mai blândă, de altă categorie, ori poate să nu aplice pedeapsa complementară obligatorie. Minoratul persoanei care a săvârșit infracțiunea se consideră circumstanță excepțională. Săvârșirea infracțiunii de către persoanele care au atins vârsta de 18 ani, dar nu au atins vârsta de 21 de ani poate fi apreciată de către instanța de judecată drept circumstanță excepțională.

(1¹) Poate fi considerată excepțională atât o circumstanță atenuantă, cât și un cumul de asemenea circumstanțe legate de situațiile menționate la alin.(1).

[...]”

Articolul 264¹

Conducerea mijlocului de transport în stare de ebrietate alcoolică cu grad avansat sau în stare de ebrietate produsă de alte substanțe

„(1) Conducerea mijlocului de transport de către o persoană care se află în stare de ebrietate alcoolică cu grad avansat sau în stare de ebrietate produsă de substanțe stupefiante și/sau de alte substanțe cu efecte similare

se pedepsește cu muncă neremunerată în folosul comunității de la 200 la 240 de ore, cu anularea dreptului de a conduce mijloace de transport

[...]”

ÎN DREPT

A. Argumentele autorului excepției de neconstituționalitate

8. Autorul excepției afirmă că articolul 264¹ alin. (1) din Codul penal [*conducerea mijlocului de transport în stare de ebrietate alcoolică cu grad avansat sau în stare de ebrietate produsă de alte substanțe*] prevede ca pedeapsă principală doar munca neremunerată în folosul comunității, fiind exclusă posibilitatea aplicării altei sancțiuni. Potrivit autorului, judecătorul nu-i poate aplica inculpatului o pedeapsă individualizată, în funcție de circumstanțele particulare ale fiecărui caz, iar acest fapt încalcă dreptul la un proces echitabil.

9. De asemenea, autorul excepției susține că, în situația în care făptuitorul este de bună-credință, însă nu are posibilitatea de a presta orele de muncă neremunerată, lipsa unei pedepse alternative muncii neremunerate în folosul comunității îi încalcă dreptul la libera alegere a muncii și la interzicerea muncii forțate.

10. În opinia autorului excepției, norma contestată este contrară articolelor 1 alin. (3), 20, 23 alin. (2), 43 alin. (1), 44 și 54 din Constituție.

B. Aprecierea Curții

11. Examinând admisibilitatea sesizării privind excepția de neconstituționalitate, Curtea constată următoarele.

12. În conformitate cu articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, controlul constituționalității legilor, în prezenta cauză a unei prevederi din Codul penal, ține de competența Curții Constituționale.

13. Curtea constată că excepția de neconstituționalitate a fost ridicată de o parte în proces. Astfel, sesizarea este formulată de către subiectul căruia i s-a conferit acest drept, în baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție, astfel cum a fost interpretat prin Hotărârea Curții Constituționale nr. 2 din 9 februarie 2016.

14. Obiectul excepției de neconstituționalitate îl constituie textul „se pedepsește cu muncă neremunerată în folosul comunității de la 200 la 240 de ore” din articolul 264¹ alin. (1) din Codul penal.

15. Curtea reține că o altă condiție pentru formularea excepției de neconstituționalitate o constituie aplicabilitatea prevederilor contestate în cauza în care a fost ridicată excepția.

16. Analizând sesizarea privind excepția de neconstituționalitate, Curtea observă că aceasta a fost ridicată într-o cauză penală de judecare în fond a unor acuzații de comitere a infracțiunii prevăzute de articolul 264¹ alin. (1) din Codul penal. Având în vedere că dispozițiile contestate reglementează pedeapsa principală pentru comiterea infracțiunii prevăzute de articolul 264¹ alin. (1) din Codul penal, Curtea reține că acestea pot fi aplicate în cauza în care s-a ridicat excepția.

17. Curtea constată că aceste prevederi nu au mai constituit obiect al controlului de constituționalitate.

18. O altă condiție obligatorie pentru ca excepția de neconstituționalitate să poată fi examinată în fond este incidența unui drept fundamental.

19. Autorul excepției a susținut încălcarea articolelor 1 alin. (3) [*preeminența dreptului*], 20 [*accesul liber la justiție*], 23 alin. (2) [*dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle*], 43 alin. (1) [*dreptul la muncă și la protecția muncii*], 44 [*interzicerea muncii forțate*] și 54 [*restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți*] din Constituție.

20. Cu privire la articolul 1 alin. (3) Constituție, Curtea reține că acesta comportă un caracter general, reprezintă un imperativ care stă la baza oricăror reglementări și nu poate constitui un reper individual și separat (a se vedea DCC nr. 74 din 2 iulie 2020, § 28; DCC nr. 93 din 15 iunie 2021, § 20).

21. Cu privire la incidența articolelor 23 și 54 din Constituție, Curtea a subliniat, în jurisprudența sa, că acestea nu au o aplicabilitate de sine

stătătoare. Pentru a fi aplicabil articolul 23 din Constituție, autorul excepției de neconstituționalitate trebuie să demonstreze, în mod argumentat, existența unor ingerințe în drepturile fundamentale garantate de Constituție. De asemenea, articolul 54 din Constituție îi impune Curții un mod de analiză a caracterului proporțional al ingerințelor în drepturile fundamentale. Prin urmare, pentru a putea fi invocat, autorul sesizării trebuie să argumenteze incidența unui drept fundamental (a se vedea DCC nr. 97 din 17 iunie 2021, §§ 22-24).

22. Curtea observă că autorul excepției a contestat prevederile relevante ale articolului 264¹ alin. (1) din Codul penal prin raportare la articolele 20, care garantează dreptul la un proces echitabil, 43 alin. (1), care se referă la dreptul la muncă și la protecția muncii, precum și 44, care interzice munca forțată. Așadar, Curtea va verifica dacă aceste drepturi sunt afectate prin prevederile legale contestate.

23. Cu privire la pretinsa încălcare a dreptului la un proces echitabil, autorul excepției a invocat, în esență, că judecătorii nu pot individualiza la modul corespunzător pedeapsa aplicabilă inculpaților, pentru că articolul 264¹ alin. (1) din Codul penal prevede în calitate de pedeapsă principală doar munca neremunerată în folosul comunității.

24. În jurisprudența sa, Curtea a stabilit că articolul 20 din Constituție devine incident atunci când este afectat principiul individualizării sancțiunii (a se vedea HCC nr. 20 din 4 iulie 2018, §§ 77, 80; HCC nr. 18 din 30 iunie 2020, § 40).

25. Curtea a menționat că stabilirea sancțiunilor de drept penal este, pe de o parte, o sarcină care îi revine legislatorului. Acesta stabilește pedepsele și celelalte sancțiuni de drept penal prin fixarea unor limite minime și maxime, în conformitate cu importanța abstractă a valorii sociale protejate. Pe de altă parte, stabilirea sancțiunilor de drept penal reprezintă o sarcină pe care judecătorul o realizează în limitele stabilite de lege. Judecătorul are puterea de a stabili pedepsele în cadrul anumitor limite predeterminate, de a le reduce în funcție de anumite criterii și, totodată, poate alege să aplice sau nu o sancțiune concretă, în raport cu particularitățile faptei și cu persoana infractorului (a se vedea DCC nr. 12 din 29 ianuarie 2019, § 17).

26. Analizând prevederile contestate și normele referitoare la individualizarea judiciară, Curtea observă că judecătorii au o marjă discreționară la stabilirea pedepsei pentru comiterea infracțiunii prevăzute de articolul 264¹ alin. (1) din Codul penal. Judecătorii aplică munca neremunerată în folosul comunității în limitele prevăzute de acest articol, *i.e.* de la 200 la 240 de ore. De asemenea, potrivit articolului 79 alin. (1) din Codul penal, judecătorii dispun de criterii legale, atât pentru a stabili termenul pedepsei cu muncă neremunerată sub limita minimă, cât și pentru a aplica o pedeapsă mai blândă, de altă categorie.

27. Curtea nu poate reține critica referitoare la încălcarea articolului 20 din Constituție, pentru că judecătorii dispun de criterii generale și speciale de individualizare a pedepsei penale în discuție și, prin urmare, nu este afectat principiul individualizării sancțiunii.

28. Cu privire la pretinsa încălcare a articolelor 43 alin. (1) și 44 din Constituție, care garantează dreptul la muncă, la protecția muncii și

interzicerea muncii forțate, Curtea reține că a examinat în jurisprudența sa anterioară dacă pedeapsa penală cu muncă neremunerată în folosul comunității reprezintă o muncă forțată interzisă de Constituție.

29. Astfel, Curtea a menționat că munca neremunerată în folosul comunității reprezintă o pedeapsă alternativă detenției și nu se pretează noțiunii de „muncă forțată”. Faptul că munca prestată cu ocazia executării acestei pedepse are un caracter gratuit nu justifică calificarea sa ca muncă forțată, ci constituie elementul de constrângere al pedepsei în cauză, prin intermediul căreia se tinde spre corectarea și reeducarea persoanei. Pedeapsa cu muncă neremunerată în folosul comunității nu afectează, *per se*, articolul 44 din Constituție (a se vedea DCC nr. 15 din 7 februarie 2017, §§ 30-35).

30. Având în vedere aceste raționamente, Curtea reține că executarea pedepsei cu muncă neremunerată în folosul comunității nu afectează, în general, nici prevederile articolului 43 alin. (1) din Constituție, care garantează dreptul la muncă și la protecția muncii.

31. Pentru că nu s-a demonstrat incidența articolelor 20, 43 alin. (1) și 44 din Constituție, Curtea reține că nu sunt incidente nici articolele 1 alin. (3), 23 alin. (2) și 54 din Constituție.

32. Prin urmare, Curtea constată că sesizarea privind excepția de neconstituționalitate este inadmisibilă și nu poate fi acceptată pentru examinare în fond.

Din aceste motive, în baza articolelor 135 alin. (1) literele a) și g), 140 alin. (2) din Constituție, 26 alin. (1) din Legea cu privire la Curtea Constituțională, 61 alin. (3) și 64 din Codul jurisdicției constituționale, Curtea Constituțională

DECIDE:

1. *Se declară inadmisibilă* sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a textului „se pedepsește cu muncă neremunerată în folosul comunității de la 200 la 240 de ore” din articolul 264¹ alin. (1) din Codul penal, adoptat prin Legea nr. 985 din 18 aprilie 2002, ridicată de dl Nicolae Guzun, parte în dosarul nr. 1-4210/2019, pendinte la Judecătoria Chișinău, sediul Buiucani.

2. Prezenta decizie este definitivă, nu poate fi supusă niciunei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Președinte

Domnica MANOLE

Chișinău, 3 august 2021

DCC nr. 123

Dosarul nr. 108g/2021